

Тема и содержание мероприятия	Участники
Анкетирование законных представителей воспитанников «Определяющее отношение родителей к эколого-краеведческому воспитанию дошкольника»	Законные представители воспитанников, воспитатель дошкольного образования
Беседа «Что нас окружает?» Цель: развивать представления об окружающем мире, его красоте	Воспитатели дошкольного образования, дети
Просмотр слайдовой презентации «Мы друзья леса» Цель: обобщать имеющиеся представления о живой природе. Дидактические игры: «Что где растёт?», «С какой ветки детки?», «Найди по описанию» и т. д.	Воспитатели дошкольного образования, дети
Развлечение «День природы! День Земли!» Цель: закреплять представления о природе родного края, о бережном и заботливом отношении к природе; развивать творческие способности, смекалку, сообразительность; воспитывать ценностное отношение к родной природе	Воспитатели дошкольного образования, дети, Законные представители воспитанников
Прослушивание, слушание музыки о природе и животном мире. Закрепление голосов животных и природных шумов (шум леса, голоса птиц, зверей). Игры «Узнай по голосу птиц», «Птицы нашего края»	Воспитатели дошкольного образования, дети

Заключение. В результате проведенной работы определены положительные тенденции в приобщении детей среднего дошкольного возраста к природным богатствам родного края.

Благодаря проектной работе, воспитанники стали внимательнее относиться к природе, замечать даже небольшие изменения объектов наблюдения, научились анализировать, контролировать, оценивать свое поведение в природе, разрешать возникшие проблемы.

Наблюдения в природных условиях помогли нам решить в комплексе ряд задач: формировать у детей знания о природе, учить их наблюдать, размышлять, развивали наблюдательность, воспитывали эмоционально и эстетически.

Рассматривание дидактических картинок, иллюстраций, открыток, альбомов о природе дали возможность подробно рассмотреть природу, длительно сосредоточить на них внимание, подводит ребят к пониманию зависимости изменений в жизни растений и животных от изменения погодных условий.

Овладение способами практического взаимодействия с окружающей средой обеспечивало становление мировоззрения ребёнка, его личностный рост, активизировало у него познавательную активность.

Анкетирование родителей группы показало, что родители довольны проделанной работой. Совместные мероприятия сблизили детей, родителей и воспитателей группы.

Проектная деятельность в процессе формирования ценностного отношения к родной природе помогает систематизировать, конкретизировать и поэтапно формировать знания воспитанников.

Список цитируемых источников

1. Учебная программа дошкольного образования (для учреждений дошкольного образования с русским языком обучения и воспитания) / М-во образования Респ. Беларусь. — Минск : НИО, 2023. — 380 с.
2. *Воронкевич, О. А.* Добро пожаловать в экологию / О. А. Воронкевич. — Санкт-Петербург: «Детство-Пресс», 2010.
3. *Николаева, С. Н.* Юный эколог. Программа экологического воспитания в детском саду — М., 2010.
4. *Петрикевич, А. А.* Метод проектов в образовании дошкольников: пособие для педагогов учреждений, обеспечивающих получение дошкольного образования / А. А. Петрикевич. — Мозырь: ООО ИД «Белый Ветер», 2008.

УДК 378.14

І. І. Захарэвіч

Установа адукацыі "Трабская сярэдня школа" Іўеўскі раён Гродзенская вобласць, Рэспубліка Беларусь

ТЭАТРАЛІЗАВАНЫЯ ГУЛЬНІ І ІХ СТАНОЎЧАЯ РОЛЯ Ў РАЗВІЦЦІ ДЗЕЯСЛОЎНАГА СЛОЎНІКА ДЗЯЦЕЙ СТАРЭЙШАГА ДАШКОЛЬНАГА ЎЗРОСТУ

Уводзіны. Усім нам добра вядома аб тым, што мова бывае для кожнага дарослага і дзяці не толькі цікавай, але і вельмі значнай часткай для таго, каб пры яе дапамозе знаёміцца і вывучаць навакольны свет. Таму яшчэ яна становіцца добрым і важным сродкам разумення і пазнання станючых і адмоўных зносін паміж дарослымі і дзецьмі. Важна памятаць аб тым, што для кожнага чалавека мова з'яўляецца той важнай умовай выхавання і навучання не толькі ў часы яго дзяцінства і юнацтва, але і на працягу ўсяго далейшага жыцця.

Аднак усім нам жыццё яшчэ напамінае аб тым, што ў "звычайных" у сваім інтэлектуальным і фізічным развіцці дзяцей старэйшага дашкольнага ўзросту могуць сустракацца і розныя моўныя парушэнні. Агульнае недаразвіццё мовы III ўзроўня, як паказвае практыка, выходзіць на першы план сярод іншых моўных парушэнняў, якія сустракаюцца сярод дзяцей названай катэгорыі. Для такога моўнага парушэння характэрны некаторыя адхіленні пры фарміраванні розных бакоў маўлення, якія, галоўным чынам, маюць сваё дачыненне складаных лексічных і граматычных адзінак. Яно характарызуецца наяўнасцю разгорнутай фразы, але яна бывае слаба дыферэнцыраванай, развіццё фанематычных працэсаў не адпавядае ўзроставай норме.

Асноўная частка. Практыка засведчыла нам таксама і пра тое, што ў такіх дзяцей знаёмства з дзеясловам адбываецца вельмі складана. Вось таму іх навучанне ўменню ўжываць дзеясловы ў сваёй мове была і назаўсёды застаецца ў працы настаўнікаў-дэфектолагаў і выхавальнікаў дашкольных навучальных устаноў складанай тэмай. Аб гэтым у свой час аўтару гэтых радкоў шмат разоў давялося пачуць ад вучоных-дэфектолагаў К. Г. Ярмілавай, Л. А. Зайцавай, А. М. Калінінай, Т. Л. Ляшчынскай.

Жыццёвыя назіранні засведчылі нам аб тым, што настаўнікам-дэфектолагам варта ў сваёй працы спрабаваць больш сваёй увагі звяртаць на навуковую і метадычную літаратуру па пытаннях станаўлення і развіцця мовы дзяцей старэйшага дашкольнага ўзросту, абагульняючы вынікі для таго, каб потым выказаць свае думкі і ўласныя прапановы па станоўчому вырашэнню пытанняў, якія ў пэўны час выклікалі цікавасць і хваляванне не толькі сярод бацькоў іх выхаванцаў, калегаў па працы, але і ў іншых дарослых, якія звярталіся за дапамогай.

Па дадзеных А. М. Гвоздзевы, ў слоўніку чатырохгадовага дзіцяці дзеясловы складаюць 27,4% ад агульнага слоўніка. У працэсе ўспрымання і выкарыстання слоў, якія маюць агульныя элементы, ў свядомасці дзіцяці адбываецца дзяленне слоў на адзінкі (марфемы). Калі дзіця не валодае гатовым словам, яно "вынаходзіць" яго па вызначаных, ужо засвоеных раней правілах, што выяўляецца ў дзіцячым словатворчасці. Дарослыя заўважаюць і ўносяць карэктывы ў самастойна створанае дзіцем слова, калі гэтае слова не адпавядае нарматыўнай мове. У выпадку, калі створанае слова супадае з існуючым у мове, навакольныя не заўважаюць словатворчасці дзіцяці. Дзіцячая словатворчасць з'яўляецца адлюстраваннем сфарміраванасці адных, і ў той жа час недастатковай сфарміраванасці іншых моўных абагульненняў. Механізм дзіцячай словатворчасці звязваецца з фарміраваннем моўнага абагульнення, са з'явай генералізацыі, з станаўленнем сістэмы словаўтварэння [1, с. 69].

Жыццёвыя абставіны нам засведчылі аб тым, што сярод дзяцей старэйшага дашкольнага ўзросту цяжкасці, якія сустракаюцца пры авалоданні імі дзеяслоўным слоўнікам, адмоўна спрыяюць развіццю іх зносін з навакольным светам, таксама назіраецца стрымліванне далейшага развіцця не толькі вуснай, але і пісьмовай мовы, што гэта стане значнай перашкодай пры авалоданні імі праграмы агульнаадукацыйнай школы. Вось таму развіццё дзеяслоўнага слоўніка і стане адной з асноўных задач навучання і выхавання дзяцей са звычайным інтэлектуальным развіццём, але ў якіх таксама яшчэ назіраецца і агульнае недаразвіццё мовы III ўзроўня.

Т. Б. Філічавай і Г. У. Чыркінай [2, с. 88] вызначаны лексічныя асаблівасці пры агульным недаразвіцці мовы (трэцяга ўзроўню):

- разыходжанне ў аб'ёме пасіўнага і актыўнага слоўніка;
- назву дзеянняў замяняюць словамі, блізкімі па сітуацыі і зрокавым прыкметам ("прышывае" — "шые");
- нярэдка, правільна паказваючы на малюначках названыя дзеянні, ў самастойнай мове іх змешваюць;
- з шэрагу прапанаваных дзеянняў дзеці не разумеюць і не могуць паказаць, як цыраваць, распарваць, пералятаць, падскокваць, куляцца.

Сустракаюцца розныя мераванні фармуліроўкі агульнага паняцця "тэатралізаваная гульня". Напрыклад, І. В. Вечканавай, А. А. Карабанавай прапаноўвалі наступнае вызначэнне тэатралізаванай гульні: гэта працэс разыгрывання сюжэтнай задумкі літаратурнага твора, які грунтуецца на дзеяннях выканаўца вызначанай ролі, мэтай якіх з'яўляецца перадача характару і паводзін уяўляемага героя [3, с. 63]. На меркаванне Л. У. Арцёмавай, характэрнай асаблівасцю для тэатралізаваных гульняў з'яўляецца тое, што яны "развіваюцца па загадзя падрыхтаваным сцэнарыям, ў аснове якога змест казкі, верша, твора, апавядання". Аўтар прыходзіць да высновы, што "гатовы сюжэт як бы вядзе за сабой гульнію" [4, с. 54].

Нам практыка засведчыла аб тым, што выкарыстанне на занятках тэкстаў з вершаў дапамагае значна хутчэйшай актывізацыі працы дзяцей, спрыяе паступоваму развіццю іх моўнага апарата. Вершаваныя радкі станоўча ўплываюць на фарміраванне выразнай вуснай і пісьмовай мовы, на развіццё эмацыянальнага водгуку на тое, што пачулі, робячы цікавымі не толькі гульні, але пытанні і заданні, якія прапануюцца настаўнікамі-дэфектолагамі.

Дыялогі ад імя вельмі цікавай, на думку дзяцей, асобы дапамагаюць ім, як паказвае практыка, хутчэй і значна лепш пачынаць сваю працу на занятку. На наступным этапе з верша варта паспрабаваць ствараць у даступнай форме маленькі спектакль, каб з дапамогай невялікіх эцюдаў разыграць разам з бацькамі, іншымі блізкімі для іх дарослымі і аднагодкамі, якія на дадзены момант не маюць моўных парушэнняў. Назіранні засведчылі аб тым, што важна, каб заняткі па тэатралізаванай дзейнасці ўключалі ў сябе не толькі разыгрыванне невялікіх казак і сцэнак, але і ролевыя дыялогі па ілюстрацыях з любімых дзецьмі мультыплікацыйных фільмаў, імправізацыі з дапамогай настаўнікаў-дэфектолагаў на тэмы з жыцця дзяцей, дапамога пры фарміраванні ўменні паслядоўна і зразумела выказаць думкі, пажаданні і прапановы навакольным:

- фарміраванне не толькі лексічнага, але і граматычнага ладу мовы;
- развіццё навыкаў гутарковай і вобразнай мовы;
- дапамога ў развіцці дыялагічнай і маналагічнай мовы;
- развіццё інфармацыйнага і выразнага боку мовы.

Практычныя назіранні паказваюць, што настаўнікам-дэфектолагам важна памятаць, каб пасля завяршэння кожнага праведзенага занятка, адбываліся вельмі маленькія, але ўсё ж крокі наперад у развіцці маўлення ў іх выхаванцаў, варта працягваць ісці наступнымі напрамкамі:

– увядзенне ў тэму занятка, для паспяховага выканання мэты заняткаў, якія паставілі перад яго пачаткам настаўнікі-дэфектолагі, стварэнне эмацыйнага настрою ў сваіх выхаванцаў;

– тэатралізаваная дзейнасць (у даступных для дзяцей, якія прысутнічаюць на занятку, формах), дзе кожнае дзіця з дапамогай настаўнікаў-дэфектолагаў вучыцца выкарыстоўваць хоць і вельмі невялікія, але ўсё ж свае творчыя магчымасці;

– на працягу правядзення ўсяго занятка эмацыйная падтрымка сваіх выхаванцаў з боку настаўнікаў-дэфектолагаў для таго, каб паступова забяспечыць у іх жаданне і паспяховасць да тэатралізаванай дзейнасці не толькі ў час аднаго занятку, але і на наступных.

Заклучэнне. У кожнага "асаблівага" дзіця з звычайным інтэлектуальным і фізічным развіццём назіранне за тэатралізаванай гульні і ўдзел у ёй, як засведчыла нам практыка, заўсёды выклікае вялікае задавальненне і радасць. Гэта кажа аб яе становачай ролі для пазнання і разумення дзецьмі рыс характараў людзей і адносін з навакольным светам.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Вершинина, Е. В. Сформированность способов словоизменения глаголов у старших дошкольников с общим недоразвитием речи / Е. В. Вершинина, Т. В. Волокитина // Научный альманах. — 2016. — №2. — С. 68 — 72.

2. Ластовкина, И. В. Результаты исследования глагольного словаря у дошкольников с общим недоразвитием речи / И. В. Ластовкина Специальное образование. Материалы XII Международной научной конференции. 2016 — С. 87—90.

3. Полозова, О. В. Развитие речевого творчества у детей с системными нарушениями речи в театрализованной игре / О. В. Полозова // Голос и речь., 2012 — №2. — С.61— 68.

4. Бессонова, Т. П. Дидактический материал по обследованию речи детей. — Ч.11: Словарный запас и грамматический строй / Т.П. Бессонова, О. Е. Грибова. — М: АРКТИ, 1997. — 64 с.

УДК 373.016

К. А. Иванищук

Учреждение образования «Барановичский государственный университет»,
Барановичи, Республика Беларусь

МНЕМОТЕХНИЧЕСКИЕ ПРИЁМЫ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ОРФОГРАФИЧЕСКИХ УМЕНИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Введение. В условиях модернизации системы образования особую актуальность приобретает поиск эффективных методов формирования орфографической грамотности у младших школьников. Традиционные подходы к обучению правописанию, основанные на механическом заучивании правил, демонстрируют свою недостаточную эффективность, что подтверждается устойчивым процентом орфографических ошибок у учащихся начальных классов.

Преобладание образного мышления и эмоционально-чувственного восприятия информации в младшем школьном возрасте требует применение мнемотехнических приёмов, позволяющих преобразовывать абстрактные орфографические правила в наглядные образы и ассоциации.

Основная часть. В. А. Любич даёт следующее определение понятию «мнемотехника»: «Мнемоника (греч. Μνημονικα — искусство запоминания) (мнемотехника) — совокупность приёмов и способов, облегчающих запоминание и увеличивающих объём памяти путем образования искусственных ассоциаций» [1, с. 14].

В младшем школьном возрасте у учащихся наблюдается преобладание образной памяти, которая включает зрительные и слуховые аспекты. Это происходит потому, что учащиеся лучше запоминают информацию, связанную с яркими образами, насыщенными эмоциями и наглядными впечатлениями. Такие элементы, как красочные иллюстрации или интерактивные занятия, способствуют долговременному запоминанию. По мере развития учебного процесса у школьников активно развивается и словесно-логическая память. Они начинают успешно осваивать не только конкретные объекты, но и абстрактные понятия, что требует более глубокого анализа и осмысленного подхода к обучению. В условиях быстрого изменения и накопления знаний, эффективное использование памяти становится ключевым фактором для успеха в учебной деятельности. Следовательно, применение методов мнемотехники на уроках русского языка в начальной школе не только помогает решить образовательные задачи, но и упрощает весь процесс обучения, делая его более доступным для учащихся с разным уровнем подготовки. В этой связи изучение и внедрение эффективных мнемотехнических приёмов становится особенно актуальным, так как они способствуют лучшему усвоению грамматических норм и орфографических правил.